

מי שיוֹדע לְשַׁבַּח אֶת רְבוֹנוֹ כְּרֵאִי, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ, וְלֹא עוֹד - אֲלֵא שְׁמֵרָבָה בְּרֻכּוֹת לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. וְעַל כֵּן, מִי שְׁיוֹדֵעַ לְשַׁבַּח אֶת רְבוֹנוֹ וְלִיַּחַד אֶת שְׁמוֹ, חֲבִיב הוּא לְמַעַלָּה וְנִחְמַד לְמַטָּה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁתַּבַּח בּוֹ [בַּכְּבוֹד], וְעָלוּ כְּתוּב (שם מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

וַיַּחַל נח איש האֲדָמָה וַיִּטַע כַּרְם. וּרְבִי יוֹסִי. חַד אָמַר מִגֵּן עֵדֶן (אֶתְרַבְּנַת) מִגֵּן עֵדֶן [מְרַבְּנַת] גִּרְשָׁה וְנִטַע אוֹתָהּ כְּאֵן. וְאֶחָד אָמַר בְּאֶרֶץ הַיְתֵה, וְעַקַר אוֹתָהּ וְשֵׁתֵל אוֹתָהּ, וּבְאוֹתוֹ יוֹם עֲשֵׂתָה פְרוֹת וְנִצְנָצוּ לְבָלוּבִים וְעֵנְבִים, וְהָיָה סוּחַט אוֹתָהּ וְשׁוֹתָה מִהֵינן וּמִשְׁתַּכֵּר.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הַחֲכָמָה הוּא כְּאֵן בְּפִסּוּק הַזֶּה. כְּשֶׁרָצָה נח לְבַדֵּק בְּאוֹתוֹ חֲטָא שְׁבִדַּק אָדָם הֲרֵאשׁוֹן - לֹא כְּדִי לְהַתְדַבֵּק בּוֹ, אֲלֵא לְדַעַת וּלְתַקֵּן הָעוֹלָם, וְלֹא יָכֹל סַחַט עֵנְבִים לְבַדֵּק בְּאוֹתוֹ כַּרְם. כִּינן שֶׁהֵגִיעַ לָזֶה, [וא] וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל, וְלֹא הָיָה לוֹ פֶּחַ לְעַמֵּד. וְלָכֵן וַיִּתְגַּל, גְּלָה פְרֻצָּה שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִיָּתָה נִסְתָּרָת. בְּתוֹךְ אֶהְלָה, כְּתוּב בַּה"א. וְעַל זֶה כְּתוּב וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ. בְּתוֹךְ אֶהְלָה שֶׁל אוֹתָהּ כַּרְם.

כִּמוֹ זֶה בְּנֵי אֶהְרָן שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁהָיוּ שְׁתוּיִי זִינן, וְכִי מִי נִתֵּן לָהֶם זִינן בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְשִׁתוֹת? אִם תַּעֲלֶה כְּדַעְתָּךְ שֶׁהָיוּ חֲצוּפִים שֶׁשְׁתוּ זִינן - לֹא כֵּךְ! אֲלֵא וַדַּאי מְאוֹתוֹ זִינן שְׁתוּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה. כְּתוּב כְּאֵן אֵשׁ זָרָה, וְכְתוּב שֵׁם (משלי ז) לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה. וְהַפֵּל דְּבַר אֶחָד.

וְכֵךְ כִּמוֹ זֶה וַיִּשְׁתֵּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל. וְעַל זֶה הַתְּעוּרָר חֵם אָבִי כִנְעַן, כִּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר, וְנִתֵּן מְקוֹם

דִּידַע לְשַׁבַּח לְמֵאֲרִיָּה כְּדָקָא יְאוֹת, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לִיָּה רְעוּתִיָּה. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְאֶסְגִּי בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא.

וְעַל דָּא מָאן דִּידַע לְשַׁבַּח לִיָּה לְמֵאֲרִיָּה וְלִיַּחְדָּא שְׁמִיָּה, חֲבִיב הוּא לְעִילָא וְחֲמִיד לְתַתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁתַּבַּח בִּיָּה (נ"א בִּיקְרִיָּה), וְעַלִּיָּה כְּתוּב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר:

וַיַּחַל נח איש האֲדָמָה וַיִּטַע כַּרְם. וּרְבִי יוֹסִי. חַד אָמַר מִגֵּן עֵדֶן (אֶתְרַבְּנַת) אֶתְתַּרְכַּת וְנִצִּיב לָהּ הַכָּא. וְחַד אָמַר בְּאֶרְעָא הוֹת וְעַקַר לָהּ וְשֵׁתֵל לָהּ, וּבְהֵהוּא יוֹמָא עַבְדַּת אִיבִין וְנִיצַת לְבָלְבִין וְעֵנְבִים וְהָיָה סַחִיט לָהּ וְשְׁתִי מִן חֲמָרָא וְרוּי.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר רְזָא דְחֲכָמָתָא אִיְהוּ הַכָּא בְּהַאי קָרָא. כִּד בְּעָא נח לְמַבְדֵּק בְּהֵהוּא חוּבָא דְבַדֵּק אָדָם הֲרֵאשׁוֹן. לָאו לְאֶתְדַבְּקָא בִיָּה, אֲלֵא לְמַנְדַּע וּלְאֶתְקַנָּא עֲלֵמָא וְלֹא יָכִיל. סַחַט עֵנְבִים לְמַבְדֵּק בְּהֵהוּא כַּרְם. כִּינן דְּמֵטָא לְהַאי, (ר"א כדו) וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל. וְלֹא הָיָה לִיָּה חִילָא לְמִיָּקָם. וּבְגִין כֵּךְ וַיִּתְגַּל גְּלִי פְרֻצָּה דְעֲלֵמָא דְהָיָה סְתִים. בְּתוֹךְ אֶהְלָה כְּתוּב בַּה"א. וְעַל דָּא כְּתוּב וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ. בְּתוֹךְ (דף עג ע"ב) אֶהְלָה דְהֵהוּא כַּרְם.

בְּגוֹוְנָא דָא בְּנֵי אֶהְרָן דְתַגִּינן שְׁתוּיִי זִינן הוּו. וְכִי מָאן יְהִיב לוֹן חֲמָרָא בְּהֵהוּא אֶתְר לְמִשְׁתִּי. אִי סִלְקָא דְעַתָּךְ דְּאֵנּוּן חֲצִיפִין הוּו דְרוּו חֲמָרָא. לָאו הַכִּי, אֲלֵא וַדַּאי מֵהֵהוּא חֲמָרָא רוּו דְכְּתוּב, (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יי אֵשׁ זָרָה. כְּתוּב הַכָּא אֵשׁ זָרָה וְכְתוּב הָתָם (משלי ז) לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה וְכֵלָא חַד מְלָה.

וְכֵן בְּגוֹוְנָא דָא וַיִּשְׁתֵּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל. וְעַל דָּא אֶתְעַר חֵם אָבִי כִנְעַן כְּמָה

לכנען לשלט. ומה שהיה זה צדיק בסוד הברית, סרס אותו. ושנינו, שהעביר ממנו אותו קיום.

ורכן אמר ארור, שהרי הקללות התעוררו בתחלה על ידו בעולם. [ועל זה ויאמר ארור כנען, שהרי קללות יבאו על העולם כבתחלה]. עבד עבדים יהיה, כמו שנאמר ארור אתה מכל הבהמה וגו'. הפל תשן לעתיד לבא, והוא לא תשן. וכלם יצאו לחרות, והוא לא יצא. וסוד הוא לאותם שיודעים דרכי ושבילי התורה.

פתח ואמר, (תהלים נא) פי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. כמה יש לבני אדם להשמר מחטאיהם לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי אחר שחטא אדם, רשום חטאו למעלה ולא נמחק, רק בכח של תשובה רבה, כמו שנאמר (ירמיה ב) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני.

בא ראה, כיון שחטא אדם לפני הקדוש ברוך הוא פעם אחת - עושה רשם. וכשחטא בו פעם שניה - מתחזק יותר אותו הרשם. חטא בו פעם שלישית - מתפשט אותו הכתם מצד זה לצד זה, ואז פתוב נכתם עונך לפני.

בא ראה, כיון שחטא דוד המלך לפני הקדוש ברוך הוא על העסק של בת שבע, חשב שאותו חטא נרשם עליו לעולמים. מה פתוב? (שמואל ב-יב) גם ה' העביר חטאתך לא תמות. העבר אותו הרשם מלפניו.

אמר לו רבי אבא, והרי שנינו שבת שבע היתה של דוד המלך מיום שנברא העולם, למה נתן אותה הקדוש ברוך הוא לאוריה החתי מקדם לזה? אמר לו, כך

דאתמר ואתייב אתר לכנען לשלטאה, ומאי דהוה הדין צדיק ברזא דברית סרסו. ותניא דאעבר מיניה ההוא קיומא.

ובגין כך אמר ארור דהא לווטין אתעררו בקדמיתא על ידיה בעלמא. (ועל דא ויאמר ארור כנען דהא לווטין ייתון על עלמא בקדמיתא). עבד עבדים יהיה כמה דאת אמר ארור אתה מכל הבהמה וגו'. פלא יתתקן לזמנא דאתי והוא לא יתתקן. וכלא יפקון לחירו והוא לא יפוק. ורזא איהו לאנון דיודעי ארחוי ושבילי דאורייתא.

פתח ואמר (תהלים נא) פי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא מחובייהו מקמי קדשא בריך הוא. דהא לבתר דחטא בר נש רשים הוא חוביה לעילא ולא אתמחק בר בתוקפא דתיובתא סגיא. כמה דאת אמר, (ירמיה ב) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני.

תא חזי, כיון דחב בר נש קמי קדשא בריך הוא זמנא חדא עביד רשימו. וכד חב ביה זמנא תניינא אתתקף ההוא רשימו יתיר. חב ביה זמנא תליתאה אתפשט ההוא כתמא מסטרא דא לסטרא דא, פדין פתיב נכתם עונך לפני.

תא חזי, דוד מלכא כיון דחב קמי קדשא בריך הוא על עסקא דבת שבע, חשיב דההוא חובא אתרשים עליה לעלמין. מה כתיב, (שמואל ב יב) גם יי העביר חטאתך לא תמות. אעבר ההוא רשימו מקמיה.

אמר ליה רבי אבא והא תנינן דבת שבע דיליה דדוד מלכא הות מן יומא דאתברי עלמא, אמאי יהבה קדשא בריך הוא